

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અમદાવાદ, સમક્ષ

ગુજરાત હાઈકોર્ટ, અમદાવાદ ખાતે

આર/ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૨૦૦૮/૨૦૦૪

વિથ

આર/ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧/૨૦૦૫

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી દિવ્યેશ એ. જોશી

૧	શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે છે?	હા.
૨	પત્રકારને મોકલવામાં આવે કે નહીં?	હા.
૩	શું ન્યાયમૂર્તિશ્રીઓ ચુકાદાની યોગ્ય નકલ જોવા માંગે છે?	ના.
૪	શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?	ના.

જુનેદ અહેમદ @ અત્રો ગુલામ અકબર મુલ્લો

વિરુદ્ધ

=====

ઉપસ્થિતિ

ફોજદારી અપીલ નં.૨૦૦૮/૨૦૦૪:-

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૧ વતી શ્રી ચિરાગ બી. પટેલ (૩૬૭૯)

સામાવાળા(ઓ) નંબર ૧ વતી શ્રી સોહમ જોશી, એ.પી.પી.

ફોજદારી અપીલ નં.૧/૨૦૦૫:-

અપીલકર્તા (ઓ) નંબર ૧ વતી શ્રી સિકંદર સૈયદ

સામાવાળા(ઓ) નંબર ૧ વતી શ્રી સોહમ જોશી, એ.પી.પી.

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી દિવ્યેશ એ. જોશી

તારીખ:૧૧/૦૯/૨૦૨૪

સી.એ.વી. જજમેન્ટ

૧. આ બંને અપીલો અપીલકર્તાઓ સામે પસાર કરવામાં આવેલા દોષસિદ્ધિના એક જ ચુકાદા અને હુકમમાંથી ઉદ્ભવતી હોવાથી, તેમને સાથે સાંભળવામાં આવે છે અને આ સામાયિક સી.એ.વી. ચુકાદા દ્વારા તેમનો નિર્ણય કરવામાં આવે છે.

૨. કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજર, ૧૯૭૩ (જે હવે પછી ટૂંકમાં "સી.આર.પી.સી." તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૩૭૪ હેઠળની હાલની અપીલો

દ્વારા, અપીલકર્તાઓ, જેઓ મૂળ આરોપી નં. ૧ અને ૩ છે, તેમણે લર્ડ એડિશનલ સેશન્સ જજ અને જોઈન્ટ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ નં. ૬, ભરૂચ દ્વારા સેશન્સ કેસ નં. ૧૩૬/૨૦૦૩ માં પસાર કરાયેલ દોષસિદ્ધિના તારીખ ૦૪.૧૧.૨૦૦૪ ના ચુકાદા અને હુકમને પડકાર્યો છે, જેના દ્વારા અપીલકર્તાઓને ઇન્ડિયન પીનલ કોડ (જે હવે પછી ટૂંકમાં "આઈ.પી.સી." તરીકે ઉલ્લેખિત છે) ની કલમ ૩૦૭, ૩૪ અને ૧૨૦ (બી) હેઠળ અને આર્મ્સ એક્ટની કલમ ૨૫(૧)(એ) હેઠળના ગુનાઓ માટે દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા છે અને તે દ્વારા આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૪ સાથે વાંચતા કલમ ૩૦૭ હેઠળના ગુના માટે તેમને દસ વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧,૦૦૦/- નો પ્રત્યેકને દંડ, દંડ ન ભરે તો એક મહિનાની સાદી કેદ, આઈ.પી.સી. ની કલમ ૧૨૦ (બી) હેઠળના ગુના માટે તેમને બે વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૫૦૦/- નો પ્રત્યેકને દંડ, દંડ ન ભરે તો પંદર દિવસની સાદી કેદ અને આર્મ્સ એક્ટની કલમ ૨૫(૧)(એ) હેઠળના ગુના માટે તેમને પાંચ વર્ષની સખત કેદ અને રૂ. ૧,૦૦૦/- નો પ્રત્યેકને દંડ, દંડ ન ભરે તો એક મહિનાની સાદી કેદની સજા ફટકારવામાં આવી છે.

૩. હાલની અપીલ દાખલ કરવા તરફ દોરી જતી ટૂંકી હકીકતો નીચે મુજબ છે,

૩.૧ તે દુર્ભાગી દિવસે એટલે કે તારીખ ૦૨.૦૫.૨૦૦૨ ના રોજ, જ્યારે ફરિયાદી તેમના પાર્લર પર હતા, ત્યારે મોટરસાઈકલ પર બે વ્યક્તિઓ આવ્યા હતા, જેમાંથી એકની ઉંમર આશરે ૩૫-૪૦ વર્ષ અને બીજાની ઉંમર આશરે ૩૦ વર્ષ હતી અને અચાનક, તેમાંથી એકે રિવોલ્વર કાઢીને એક ગોળી ચલાવી, જેના પરિણામે ફરિયાદીને ઈજાઓ થઈ અને, ત્યારબાદ, આરોપીઓ બનાવના સ્થળેથી ભાગી ગયા અને, તેથી, અજ્ઞાત વ્યક્તિઓ સામે અઠવાલાઈન્સ પોલીસ સ્ટેશનમાં ઉપરોક્ત '૦' નંબરની એફ.આઈ.આર. નોંધાવવામાં આવી છે.

૩.૨ એફ.આઈ.આર. ની નોંધણીના આધારે, તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી અને તપાસના અંતે, લર્ડ મેજિસ્ટ્રેટ, અંકલેશ્વરની કોર્ટ સમક્ષ ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી હતી.

૩.૩ અપીલકર્તાઓ – આરોપીઓ સામે નોંધાયેલ કેસ સ્પષ્ટપણે સેશન્સ કોર્ટ દ્વારા વિચારણીય હોવાથી, લર્ડ મેજિસ્ટ્રેટે કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજરની કલમ ૨૦૮ હેઠળ જોગવાઈ કર્યા મુજબ આરોપીઓને કાગળોની નકલો વિના મૂલ્યે પૂરી પાડવા અંગે પૂછપરછ કર્યા પછી અને આરોપીઓએ બચાવ માટે પોતાના વકીલ રોકેલા છે તેવી ખાતરી થયા પછી કોડ ઓફ ક્રિમિનલ પ્રોસિજરની કલમ ૨૦૮ હેઠળ કેસને સેશન્સ જજ, ભરૂચની કોર્ટમાં કમિટ કર્યો, જે સેશન્સ કેસ નં. ૧૩૬/૨૦૦૩ તરીકે નોંધાયો.

૩.૪ કમિટ થવા પર, કેસ ટ્રાન્સફર કરવામાં આવ્યો અને લર્ડ સેશન્સ ૪૪, ભરૂચ સમક્ષ ટ્રાયલ માટે મૂકવામાં આવ્યો, જેમણે શરૂઆતમાં કથિત ગુનાઓ માટે આંક ૯ થી આરોપીઓ સામે આરોપ ઘડ્યો હતો. આરોપીઓને આરોપ વાંચી સંભળાવવામાં આવ્યો અને સમજાવવામાં આવ્યો. દરેક આરોપીનું નિવેદન આંક ૧૦-૧૨ થી નોંધવામાં આવ્યું, જેમાં તેમણે ગુનાની ના પાડી અને કેસ ચલાવવાની માગણી કરી.

૩.૫ ત્યારબાદ અપીલકર્તા આરોપીઓ સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપો સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદપક્ષે ૨૭ ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓની તપાસ કરી અને ૧૩ દસ્તાવેજી પુરાવા પણ રજૂ કર્યા, જેની વિગતો વાદગ્રસ્ત હુકમના ફકરા નં. ૪ અને ૫ માં દર્શાવેલ છે.

૩.૬ ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓની જુબાની નોંધવાનું પૂર્ણ થયા પછી, લર્ડ સેશન્સ કોર્ટે આરોપીઓને ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓની જુબાનીમાં તેમની સામે ઉપસતી પરિસ્થિતિઓ સમજાવી અને ક્રિમિનલ પ્રોસિજર કોડની કલમ ૩૧૩ હેઠળ તેમના વધુ નિવેદનો નોંધ્યા. તેમના વધુ નિવેદનમાં, તેમણે ફરિયાદપક્ષના કેસનો સંપૂર્ણપણે ઇનકાર કર્યો હતો. તેમના જણાવ્યા મુજબ, તેમને ખોટા કેસમાં ફસાવવામાં આવ્યા છે.

૩.૭ ટ્રાયલના અંતે, લર્ડ સેશન્સ જજે અપીલકર્તાઓ આરોપીઓને વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા દોષિત ઠેરવ્યા અને ચુકાદાના ફકરા નં. ૨ માં જણાવ્યા મુજબ સજા ફટકારી.

૪. ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૨૦૦૮/૨૦૦૪ ના અપીલકર્તા આરોપી નં. ૧ તરફે વકીલ શ્રી ચિરાગ પટેલ, ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧/૨૦૦૫ ના અપીલકર્તા આરોપી નં. ૩ તરફે વકીલ શ્રી સિકંદર સૈયદ અને બંને બાબતોમાં સામાવાળા ગુજરાત રાજ્ય તરફે લર્ડ એ.પી.પી. શ્રી સોહમ જોષીને સાંભળ્યા.

૫. લર્ડ વકીલ શ્રી ચિરાગ પટેલે રજૂઆત કરી હતી કે વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને દોષસિદ્ધિનો હુકમ કાયદાના સ્થાપિત સિદ્ધાંતની વિરુદ્ધ છે અને તે કલ્પનાઓ અને અટકળો પર આધારિત છે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે લર્ડ જજે ઇન્ડિયન એવિડન્સ એક્ટ હેઠળના સ્થાપિત સિદ્ધાંતો મુજબ ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવાઓને ધ્યાનમાં લીધા વિના આરોપીઓને દોષિત ઠેરવવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે, જેના પરિણામે ન્યાયનો ગંભીર અનાદર થયો છે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ પુરાવાઓની મૂલવણી કરતી વખતે, લર્ડ જજે ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓની જુબાનીમાં મળી આવેલ વિરોધાભાસો અને ઓમિશનોને ધ્યાનમાં લીધા નથી અને તે પુરાવાઓને લર્ડ

જજે નજરઅંદાજ કર્યા છે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે હકીકતમાં, કૌટુંબિક કાયદાનો સ્થાપિત સિદ્ધાંત છે કે ફોજદારી બાબતમાં આરોપી સામે મુકેલા આરોપો સાબિત કરવા માટે, ફરિયાદપક્ષે તેનો કેસ વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવાનો હોય છે પરંતુ અત્રે હાલના કેસમાં, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓની જુબાનીમાં અનેક ખામીઓ મળી આવી હતી, જેની લર્ડ જજ દ્વારા યોગ્ય મૂલવણી અને વિચારણા કરવામાં આવી નથી. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે બનાવ તારીખ ૦૨.૦૫.૨૦૦૨ ના રોજ બન્યો હતો, જેના માટે અજ્ઞાત વ્યક્તિઓ સામે એફ.આઈ.આર. નોંધાવવામાં આવી હતી અને સદર એફ.આઈ.આર. ની નોંધણી પછી, સંબંધિત તપાસ કરનાર અધીકારીએ તપાસ હાથ ધરી હતી પરંતુ સંબંધિત તપાસ કરનાર અધીકારી આરોપી વ્યક્તિઓની ઓળખ અને શોધ કરવા સક્ષમ ન હોવાથી, તેથી કોર્ટ સમક્ષ સમરી રિપોર્ટ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો, જે તપાસ ચાલુ રાખવાની સૂચના સાથે ધ્યાને લેવાયો હતો. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ફરિયાદપક્ષના કેસ મુજબ, ત્યારબાદ એક વર્ષના સમયગાળા પછી, આરોપી વ્યક્તિઓની સુરત ખાતે અન્ય ગુનામાં ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને પૂછપરછ દરમિયાન, તેમણે એવી હકીકત પ્રગટ કરી હતી કે તેમણે અગાઉના સમયે ભરૂચ ખાતે ગુનો કર્યો હતો અને આરોપી વ્યક્તિઓ દ્વારા કરવામાં આવેલી સદર ગુનાની કબૂલાતના આધારે, સંબંધિત તપાસ કરનાર અધીકારી દ્વારા તેમની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે તે સ્વીકાર્ય હકીકત છે કે અપીલકર્તાઓની

પ્રથમ સુરત ખાતે નોંધાયેલા ગુનાના સંબંધમાં ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને સંબંધિત સમયે, તેમની ઓળખ વર્તમાનપત્રમાં પ્રગટ કરવામાં આવી હતી અને એક સપ્તાહના ગાળા પછી, તેમને હાલના ગુનામાં ધરપકડ બતાવવામાં આવ્યા છે અને, ત્યારબાદ, વર્ષ ૨૦૦૩ માં એટલે કે બનાવ બન્યાના ૧૧ મહિનાના ગાળા પછી ટી.આઇ. પેરેડ યોજવામાં આવી હતી. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે જો કે ટી.આઇ. પેરેડ હાથ ધરતી વખતે ત્યાં હાજર રહેલા પંચ સાક્ષીઓએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે જો આદરણીય કોર્ટ ફરિયાદીની જુબાની પર વિહંગાવલોકન કરશે, તો તેવા સંજોગોમાં, તે બહાર આવે છે કે મુખ્ય તપાસમાં, ફરિયાદીએ આરોપી વ્યક્તિઓને ઓળખી બતાવ્યા છે અને ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું છે, જો કે ઉલટતપાસમાં, તેમણે બચાવપક્ષને મોકળું સમર્થન આપીને પોતાના અગાઉના નિવેદનથી ફરી ગયા છે, જે ફરિયાદીના કહેવાની સત્યતા વિશે શંકા પેદા કરે છે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ફરિયાદપક્ષનો સમગ્ર કેસ ડૉક્ટર, એકિઝક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટ અને પોલીસ સાક્ષીઓની જુબાનીઓ પર આધારિત છે કારણ કે બાકીના લગભગ તમામ ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી અને તાજપોષ જાહેર કરવામાં આવ્યા છે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ સાહિત્યમાંથી તે મળી આવે છે કે પક્ષકારો વચ્ચે રાજકીય વૈરઝેર ચાલી રહ્યું છે કારણ કે આરોપી નં. ૧ ની માતાએ કાઉન્સિલરના પદ માટે ફરિયાદી સામે ચૂંટણી લડી હતી, જેમાં આરોપી નં. ૧ ની

માતા કાઉન્સિલર તરીકે ચૂંટાયા હતા અને વધુમાં, પક્ષકારો વચ્ચે વ્યાપારી વ્યવહારો હતા. લર્ડ વકીલે વધુમાં રજૂઆત કરી હતી કે આરોપી નં. ૧ ફરિયાદીની દુકાનથી માંડ ૨૦૦ ફૂટ દૂર રહે છે અને ફરિયાદની નોંધણી વખતે, ફરિયાદી ચોક્કસ કેસ સાથે આવ્યા હતા કે ગોળીબાર કરનાર હુમલાખોરની ઉંમર આશરે ૩૦-૩૫ વર્ષની હતી અને સદર આરોપીની પાછળ મોટરસાઈકલ પર બેઠેલા હુમલાખોરની ઉંમર આશરે ૩૦ વર્ષ હોઈ શકે છે, જો કે, આરોપી નં. ૧ ની ઉંમર ૨૩ વર્ષ છે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ફરિયાદીની ઉલટતપાસ દરમિયાન, બચાવપક્ષ દ્વારા ખૂબ જ ચોક્કસ પ્રશ્ન પૂછવામાં આવ્યો હતો કે આરોપી વ્યક્તિઓ તેમને ઓળખતા હતા અને હોસ્પિટલમાં તેમને જોવા પણ આવ્યા હતા અને તેમની વચ્ચે વ્યાપારી સંબંધો હતા અને તેમણે સદર પુરાવામાં હકારાત્મક જવાબ આપ્યો હતો, જે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે આરોપી અને ફરિયાદી વચ્ચે લાંબા સમયથી સંબંધો હતા, તેથી, ફરિયાદની નોંધણી વખતે, ફરિયાદીએ આરોપીનું નામ પ્રગટ કર્યું હોત પરંતુ રેકૉર્ડ દર્શાવે છે કે એફ.આઈ.આર. અજ્ઞાત વ્યક્તિઓ સામે દાખલ કરવામાં આવી છે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ પુરાવા સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે ફરિયાદી આરોપી વ્યક્તિઓને લાંબા સમયથી ઓળખતા હતા, તેવા સંજોગોમાં, આરોપીની ટી.આઈ. પરેડ યોજવાની જરૂર નહોતી અને જો તે કરવામાં આવે, તો તેવા સંજોગોમાં, તે પ્રહસન બની જાય અને માત્ર ઔપચારિકતાની શ્રેણી હેઠળ આવે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે રેકૉર્ડ પરના પુરાવાની મૂલવણી કરતી વખતે, લર્ડ જજ એવા

નિષ્કર્ષ પર આવ્યા છે કે અપીલકર્તાઓએ સબંધિત તપાસ કરનાર અધીકારી સમક્ષ તદ્દન અલગ બાબતમાં કબોલાતી નિવેદન આપ્યું છે અને સદર કેસની હકીકતો તદ્દન અલગ અને અલગ છે, તેથી, આરોપી દ્વારા તપાસ અધીકારી સમક્ષ કરવામાં આવેલ કબોલાતી નિવેદન ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે કારણ કે આ પ્રકારના કેસોમાં, એવિડન્સ એક્ટની કલમ ૨૪, ૨૫ અને ૨૬ હેઠળનો ચોક્કસ બાર અમલમાં આવશે નહીં અને સ્પષ્ટપણે, તદ્દન અલગ બાબતમાં તપાસ અધિકારી સમક્ષ આરોપી દ્વારા કરવામાં આવેલા કબોલાતી નિવેદનના તે પુરાવાઓના સેટને ધ્યાનમાં લેવા માટે કોઈ વૈધાનિક મનાઈ નહોતી, જો કે, લર્ડ જજ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલ સદર દષ્ટિકોણ કાયદાના સ્થાપિત સિદ્ધાંતની વિરુદ્ધ છે અને ઇન્ડિયન એવિડન્સ એક્ટની કલમ ૨૪, ૨૫ અને ૨૬ ની જોગવાઈઓથી બાધિત છે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે કારણો આપતી વખતે, લર્ડ જજે એવું માની લીધું છે કે ફરિયાદીની ઉલટતપાસ વખતે, ફરિયાદીના લર્ડ વકીલ હાજર રહ્યા ન હતા અને, ત્યારબાદ, મામલો ૧૫ દિવસના સમયગાળા પછી મુકવામાં આવ્યો હતો અને, ત્યારબાદ, ઉલટતપાસ કરવામાં આવી હતી અને ફરિયાદીએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી, તેથી, આરોપી વ્યક્તિઓ તરફથી સદર કૃત્ય સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે તેમની પાસે સાક્ષીઓને ફોડી લેવા માટે પૂરતો સમય હતો અને પક્ષકારો વચ્ચે સમાધાન થઈ ગયું હશે, તેથી, ફરિયાદીએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી, જો કે, લર્ડ જજ દ્વારા આપવામાં આવેલા સદર કારણો અને નિષ્કર્ષ ફોજદારી

ન્યાયશાસ્ત્ર માટે તદ્દન અજાણ્યા છે અને તે કલ્પનાઓ અને અટકળો પર આધારિત છે અને સદર નિષ્કર્ષના સમર્થનમાં કોઈપણ પાયાના પુરાવાના આધાર વિના પણ છે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે લર્ડ જજે એવું પણ માની લીધું છે કે ગુનો કરતી વખતે, આરોપીઓએ ફરિયાદીના શરીરના મહત્વના ભાગને પસંદ કર્યો હતો અને ફરિયાદીના માથા પર ગોળીબાર કરવાની અસફળ કોશિશ કરી હતી, જે ચૂકી ગઈ હતી અને ઘાતક ઈજા સાબિત થઈ શકી ન હતી પરંતુ જો તેનાથી મૃત્યુ થયું હોત, તો તેવા સંજોગોમાં, તે વિપરીત પરિણામ લાવત અને ગુજરાત રાજ્યના વિસ્તારમાં બે વિરોધી કોમો વચ્ચે તીવ્ર કોમી રમખાણો ફેલાઈ ગયા હોત, જો કે, આવા અવલોકનો કોઈપણ પુરાવા વિના કરવામાં આવ્યા છે અને તે ફક્ત કલ્પનાઓ અને અટકળો પર અને કેવળ કલ્પનાના આધારે આધારિત છે. લર્ડ વકીલે નીચેના નિર્ણયો પર વિશ્વાસ મૂક્યો છે,

(૧) રામ સિંહ વિ. સ્ટેટ ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ ના કેસમાં જજમેન્ટ, જે (૨૦૨૪) ૪ એસ.સી.સી. ૨૦૮ માં રિપોર્ટ થયેલ છે;

(૨) નીરજ શર્મા વિ. સ્ટેટ ઓફ છત્તીસગઢ ના કેસમાં જજમેન્ટ, જે (૨૦૨૪) ૩ એસ.સી.સી. ૧૨૫ માં રિપોર્ટ થયેલ છે;

(૩) કર્ણાટક હાઈકોર્ટ બેંગલુરુ દ્વારા નિગના વિ. સ્ટેટ બાય નંજનગુડ રૂરલ પોલીસ, મૈસૂર ના કેસમાં ક્રિમિનલ અપીલ નં. ૧૨૨૯/૨૦૧૯ માં તારીખ ૦૮.૦૪.૨૦૨૪ ના રોજ આપવામાં આવેલ ચુકાદો;

(૪) સુરેશ થિપ્પા શેટ્ટી વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર ના કેસમાં જજમેન્ટ, જે ૨૦૨૩ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન ૧૦૩૮ માં રિપોર્ટ થયેલ છે;

(૫) મોહમ્મદ અબ્દુલ હફીઝ વિ. સ્ટેટ ઓફ એ.પી. ના કેસમાં જજમેન્ટ, જે એ.આઈ.આર. ૧૯૮૩ એસ.સી. ૩૬૭ માં રિપોર્ટ થયેલ છે;

(૬) જાદુનાથ સિંહ અને અન્ય વિ. સ્ટેટ ઓફ યુ.પી. ના કેસમાં જજમેન્ટ, જે એ.આઈ.આર. ૧૯૭૧ એસ.સી. ૩૬૩ માં રિપોર્ટ થયેલ છે;

૭. ઉપરોક્ત નિર્ણયોમાં પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવેલા સિદ્ધાંતનો ઉલ્લેખ કરતા, લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારનો કેસ સદર નિર્ણયો દ્વારા પૂરેપૂરો આવરી લેવાયેલ છે અને, તેથી કેસની હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને, આ અપીલ મંજૂર કરવામાં આવે અને વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે અને અપીલકર્તાઓને નિર્દોષ છોડી મુકવામાં આવે.

૮. લર્ડ વકીલ શ્રી સિકંદર સૈયદે રજૂઆત કરી હતી કે લર્ડ જજે રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ સાહિત્ય અને પુરાવાઓની મૂલવણી અને મૂલ્યાંકન કરવામાં ગંભીર ભૂલ કરી છે કારણ કે ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓની જુબાનીમાં તેમજ તપાસમાં ખામીઓ છે, જે ફરિયાદપક્ષના કેસને દૂષિત કરે છે પરંતુ માત્ર કલ્પના અને અટકળોના આધારે દોષસિદ્ધિનો વાદગ્રસ્ત હુકમ પસાર કરવામાં આવ્યો છે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ફરિયાદપક્ષનો એવો ચોક્કસ કેસ છે કે સદર બનાવ ગીચ વસ્તીવાળા જાહેર સ્થળે ભરદિવસે બન્યો હતો, તેથી, ઘણા સ્વતંત્ર સાક્ષીઓ હોવા જોઈતા હતા પરંતુ એક પણ વ્યક્તિને પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષી તરીકે દર્શાવવામાં આવી નથી, તેથી, શંકાનો લાભ અપીલકર્તાની તરફેણમાં લંબાવી શકાય છે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે ચાર્જશીટ રજૂ કરતી વખતે, તપાસ અધીકારીએ ૨૭ સાક્ષીઓ દર્શાવ્યા હતા, જેમની ટ્રાયલ દરમિયાન ફરિયાદપક્ષ દ્વારા તપાસ કરવામાં આવી હતી, જો કે તેમાંથી ૧૪ સાક્ષીઓએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું ન હતું અને તાજપોષ થઈ ગયા હતા. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે હાલના ગુનામાં, આરોપીઓની ટ્રાન્સફર વોરંટથી ધરપકડ કરવામાં આવી છે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે હકીકતમાં, આરોપીઓની અન્ય ગુનાના સંબંધમાં ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને પૂછપરછ દરમિયાન, તેમણે કબોલાતી નિવેદન આપ્યું હતું અને સુરત ખાતે નોંધાયેલા કેસમાં તપાસ અધીકારી સમક્ષ આરોપીઓએ કરેલા કબોલાતી નિવેદનના આધારે, તેમને હાલના ગુનામાં આરોપી તરીકે જોડવામાં આવ્યા છે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી

હતી કે ફરિયાદપક્ષનો એવો ચોક્કસ કેસ છે કે આરોપી નં. ૧ અને ૩ ફરિયાદીનો ખાતમો બોલાવવાના એકમાત્ર ઇરાદાથી બનાવના સ્થળે ગયા હતા અને આરોપી નં. ૨ એ તે કામ પાર પાડવા માટે તે આરોપીઓને નાણાં સહિતની તમામ લોજિસ્ટિક સુવિધાઓ પૂરી પાડી હતી, જો કે, લર્ડ જજ દ્વારા આરોપી નં. ૨ ને એવા કારણો આપીને નિર્દોષ છોડી મુકવામાં આવ્યા છે કે આ કોર્ટ સમક્ષના આરોપી નં. ૧ અને ૩ ની સાથે ગુનો કરવામાં આરોપી નં. ૨ ને જોડતા પુરાવા રજૂ કરવામાં ફરિયાદપક્ષ તદ્દન નિષ્ફળ ગયું છે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે નિર્દોષ છૂટકારાના ઉપરોક્ત હુકમને ગુજરાત રાજ્ય દ્વારા નિર્દોષ છૂટકારાની અપીલ દાખલ કરીને પડકારવામાં આવ્યો નથી, તેથી, લર્ડ જજ દ્વારા આપવામાં આવેલા સદર અવલોકનો અને નિષ્કર્ષ આખરી બની ગયા છે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે જો આદરણીય કોર્ટ હુકમના અમલી ભાગ પર, ખાસ કરીને, આરોપી નં. ૨ ના સંબંધમાં નિર્દોષ છૂટકારાનો ચુકાદો આપતી વખતે લર્ડ જજ દ્વારા આપવામાં આવેલા નિષ્કર્ષો અને કારણો પર વિહંગાવલોકન કરશે, તો લર્ડ જજે તપાસ અધિકારી સમક્ષ આરોપીઓએ કરેલા કબોલાતી નિવેદન પર ભારે વિશ્વાસ મૂક્યો છે અને એવા નિષ્કર્ષ પર કૂદી પડ્યા છે કે આરોપી વ્યક્તિઓએ તદ્દન અલગ ગુનામાં તપાસ અધિકારી સમક્ષ કબોલાતી નિવેદન આપ્યું હતું, તેથી, રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ પુરાવાઓની મૂલવણી અને મૂલ્યાંકન કરતી વખતે, સદર નિવેદન પર વિશ્વાસ મૂકી શકાય છે. લર્ડ વકીલે, જો કે, રજૂઆત કરી હતી કે દલીલ ખાતર, તેનો સ્વીકાર કર્યા વિના, જો લર્ડ

જજ દ્વારા પ્રસ્થાપિત કરવામાં આવેલા સદર કાયદાકીય સિદ્ધાંતને જેમ છે તેમ સ્વીકારવામાં આવે, તો તેવા સંજોગોમાં, આરોપી નં. ૨ ની સંડોવણી પણ મળી આવે છે પરંતુ સદર પાસા પર લર્ડ જજ દ્વારા યોગ્ય રીતે વિચારણા કરવામાં આવી નથી, જે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે આરોપીએ કરેલા સદર કબોલાતી નિવેદનને અંશતઃ ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યું છે, તે પણ આરોપી નં. ૧ અને ૩ ની વિરુદ્ધ, તેથી, લર્ડ જજ દ્વારા અપનાવવામાં આવેલ સદર દષ્ટિકોણ ફોજદારી ન્યાયશાસ્ત્રના સ્થાપિત સિદ્ધાંતની વિરુદ્ધ છે, જેમાં હસ્તક્ષેપ કરવો જરૂરી છે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે આરોપી વ્યક્તિઓ સામે પુરાવા રજૂ કરતી વખતે, ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓની તરફથી ગંભીર ક્ષતિ છે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે હુકમના અમલી ભાગમાં, લર્ડ જજે ખાસ અવલોકન કર્યું છે કે સાક્ષી, વી.એન. રાઠવા (પી.ડબલ્યુ. નં. ૨૫, આંક ૭૮) અઠવાલાઈન્સ પોલીસ સ્ટેશનમાં ફરજ બજાવતા હતા અને પોતાની જુબાની આપતી વખતે, તેમણે એવું ડિપોઝ કર્યું હતું કે આરોપી, મોહમ્મદ ફારુક અર્ફે તલ્લોઈએ રિવોલ્વરથી ફરિયાદી એટલે કે ગણેશ તરફ ગોળીબાર કર્યો હતો, જ્યારે સદર સાક્ષીના પુરાવાની મૂલવણી કરતી વખતે, લર્ડ જજ એવા નિષ્કર્ષ પર પહોંચ્યા છે કે અપીલકર્તા મોટરસાઈકલ ચલાવી રહ્યો હતો અને આરોપી નં. ૧ ને મદદ કરી હતી અને વધુમાં અવલોકન કર્યું હતું કે આરોપી નં. ૧ એ રિવોલ્વરથી ફરિયાદી તરફ ગોળીબાર કર્યો હતો અને આરોપી નં. ૩, મોહમ્મદ ફારુક અર્ફે તલ્લોઈએ સદર ગુનામાં આરોપી નં. ૧ ને સુવિધા આપી હતી અને સમર્થન આપ્યું

હતું, જો કે, સદર નિષ્કર્ષ અને અવલોકન રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ પુરાવાથી તદ્દન વિપરીત છે કારણ કે ફરિયાદીના નિવેદન સહિતના ફરિયાદપક્ષના કેસ મુજબ, આરોપી નં. ૧ મોટરસાઈકલ ચલાવી રહ્યો હતો, જ્યારે આરોપી નં. ૩ તેની પાછળ મોટરસાઈકલ પર બેઠો હતો, તેથી, વિપરીત પુરાવા રેકૉર્ડ પર આવ્યા છે અને ફરિયાદપક્ષ આરોપી વ્યક્તિઓ સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપો સાબિત કરવામાં તદ્દન નિષ્ફળ ગયું છે અને પુરાવાના સદર સેટ પર વિશ્વાસ મૂકી શકાય નહીં. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે અપીલકર્તા પર લાદવામાં આવેલી સજા દસ વર્ષની છે, જો કે તેમાંથી, અપીલકર્તા અગાઉથી ૪ પાંચ વર્ષની સજા ભોગવી ચૂક્યા છે અને, ત્યારબાદ, હાલની અપીલ પેલિંગ રહેતાં તેમને જામીન પર મુક્ત કરવામાં આવ્યા હતા. લર્ડ વકીલે, તેથી, વિનંતી કરી હતી કે કેસની ઉપરોક્ત હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને, દોષસિદ્ધિનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે અને આરોપીને તેની સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપોમાંથી નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવે.

૯. તેનાથી વિપરીત, સામાવાળા ગુજરાત રાજ્ય તરફથી ઉપસ્થિત રહેલા લર્ડ એ.પી.પી. શ્રી સોહમ જોષીએ ભારપૂર્વક હાલની અપીલોનો વિરોધ કર્યો હતો અને રજૂઆત કરી હતી કે દોષસિદ્ધિનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો અને હુકમ આપતી વખતે, લર્ડ જજે યોગ્ય રીતે મૂલવણી અને મૂલ્યાંકન કર્યું છે અને રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ સાહિત્યના આધારે, લર્ડ જજે દોષસિદ્ધિ નોંધાવી છે, જેમાં આ

આદરણીય કોર્ટના હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી. લર્ડ એ.પી.પી. એ ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓની જુબાનીઓનો ઉલ્લેખ કર્યો અને રજૂઆત કરી કે જો કે તેમાંથી કેટલાક સાક્ષીઓએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી અને તાજપોષ જાહેર કરવામાં આવ્યા છે, તેનાથી ફરિયાદપક્ષના કેસને અસર થશે નહીં અને તેનાથી વિપરીત, આરોપીને ગુનાના આચર સાથે જોડતા અન્ય પુરાવાઓ રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ છે અને પુરાવાના તે સેટ પર વિશ્વાસ રાખીને, લર્ડ જજે આરોપી વ્યક્તિઓની દોષસિદ્ધિ નોંધાવી છે, જે યોગ્ય, ન્યાયી અને યોગ્ય છે અને તેમાં કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી. લર્ડ એ.પી.પી. એ રજૂઆત કરી હતી કે વાદગ્રસ્ત હુકમમાં, લર્ડ જજે સાક્ષીઓની જુબાનીના આધારે અપીલકર્તાઓની ભૂમિકાની સ્પષ્ટ ચર્ચા કરી છે. લર્ડ વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે સબળ, ખાતરીપૂર્વકના અને વિશ્વસનીય પુરાવા રજૂ કરીને, ફરિયાદપક્ષે આરોપી વ્યક્તિઓએ એકબીજાની મિલીભગતથી ઘડેલું ષડયંત્ર પ્રસ્થાપિત કર્યું છે અને ષડયંત્રના ભાગરૂપે, આરોપી નં. ૧ અને ૩ રિવોલ્વરથી સજ્જ થઈને બનાવના સ્થળે પહોંચ્યા હતા અને પરિસ્થિતિનો લાભ લઈને, રિવોલ્વર કાઢીને ફરિયાદી પર ગોળીબાર કર્યો હતો પરંતુ ઈશ્વરની કૃપાથી, ફરિયાદી પોતાને બચાવી શક્યા હતા પરંતુ જો સદર ગોળીબાર ચૂકી ગયો ન હોત તો, તેનાથી ફરિયાદીનું મૃત્યુ થાત અને ચુકાદો આપતી વખતે લર્ડ જજ દ્વારા સદર પાસા પર યોગ્ય રીતે વિચારણા કરવામાં આવી છે. લર્ડ એ.પી.પી. એ રજૂઆત કરી હતી કે તેથી રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ હકીકતોની સમગ્રતાને ધ્યાનમાં રાખીને, લર્ડ જજ દ્વારા પસાર

કરવામાં આવેલ ચુકાદો અને હુકમ ન્યાયી, વાજબી, સકારણ અને કાયદાના સાચા સિદ્ધાંત પર આધારિત છે અને આ તબક્કે આ આદરણીય કોર્ટના હાથ હેઠળ તેમાં કોઈ હસ્તક્ષેપની જરૂર નથી અને હાલની અપીલો રદ કરીને તેને બહાલી આપવી જરૂરી છે.

૧૦. પક્ષકારો તરફે ઉપસ્થિત લર્ડ વકીલોને સાંભળ્યા પછી અને પક્ષકારો વતી કરાયેલી રજૂઆતો ધ્યાને લીધા પછી, તે બહાર આવે છે કે આરોપીઓ સામે લર્ડ જજ દ્વારા આઈ.પી.સી. ની કલમ ૩૦૭, ૧૨૦ (બી) અને ૩૪ હેઠળ અને આર્મ્સ એક્ટની કલમ ૨૫(૧)(એ) હેઠળ અન્ય બાબતોની સાથે હત્યાના પ્રયાસનો આક્ષેપ કરીને કેસ ચલાવવામાં આવ્યો હતો, જેમાં આરોપી નં. ૨ સિવાય, અપીલકર્તાઓ, જેઓ આરોપી નં. ૧ અને ૩ છે તેમને વાદગ્રસ્ત ચુકાદા અને હુકમ દ્વારા દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા છે, જેના પરિણામે સદર હુકમને પડકારતી ઉપરોક્ત અપીલો દાખલ કરવામાં આવી છે.

૧૧. આ તબક્કે, તે નોંધવું જરૂરી છે કે અજ્ઞાત વ્યક્તિ સામે એફ.આઈ.આર. નોંધવામાં આવી છે અને એફ.આઈ.આર. ની નોંધણી પછી, તપાસ અમલમાં મૂકવામાં આવી હતી પરંતુ તપાસ દરમિયાન, આરોપીઓ સામે એક પણ સુરાગ મળ્યો ન હતો અને, તેથી, સંબંધિત તપાસ કરનાર અધિકારી દ્વારા સંબંધિત કોર્ટ સમક્ષ રિપોર્ટ રજૂ કરવામાં આવ્યો હતો, જો કે એક વર્ષના સમયગાળા પછી,

સુરત ખાતે નોંધાયેલા ગુનાના સંબંધમાં આરોપી વ્યક્તિઓની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને સદર ગુનાના સંબંધમાં પૂછપરછ દરમિયાન, આરોપીઓએ સંબંધિત તપાસ કરનાર અધીકારી સમક્ષ કબોલાતી નિવેદન આપ્યું હતું, તેથી, તેમને હાલના ગુનામાં આરોપી તરીકે જોડવામાં આવ્યા હતા અને, ત્યારબાદ, ટ્રાન્સફર વોરંટથી ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને, ત્યારબાદ, ફરિયાદપક્ષ દ્વારા આરોપીઓ સામે કેસ ચલાવવામાં આવ્યો હતો પરંતુ દિવસના અંતે, આરોપી નં. ૨ ને નિર્દોષ છોડી મુકવામાં આવ્યા છે, જ્યારે હાલના અપીલકર્તાઓને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા છે. ઉપરોક્ત હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને, એ નોંધવું જરૂરી છે કે આરોપી નં. ૧ ફરિયાદીની દુકાનથી ૨૦૦ ફૂટ દૂર રહે છે અને આમ, ફરિયાદી આરોપી નં. ૨ ને ઓળખતા હતા. તે સિવાય રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ પુરાવાઓ પરથી, તે બહાર આવે છે કે પક્ષકારો વચ્ચે રાજકીય વૈરઝેર છે કારણ કે આરોપી નં. ૧ ની માતાએ ફરિયાદી સામે કાઉન્સિલરની ચૂંટણી લડી હતી, જેમાં આરોપી નં. ૧ ની માતા સદર ચૂંટણી જીત્યા હતા અને વ્યાપારી વ્યવહારો પણ છે, જે સ્પષ્ટપણે દર્શાવે છે કે પક્ષકારો વચ્ચે લાંબા સમયથી સંબંધો છે. જો કે સદર હકીકત હોવા છતાં, એફ.આઈ.આર. ની નોંધણી વખતે, ફરિયાદી આરોપી નં. ૧ ને ઓળખતા હોવા છતાં, તેમણે આરોપી નં. ૧ ના નામનો ખુલાસો કર્યો ન હતો અને અજ્ઞાત વ્યક્તિઓ સામે એફ.આઈ.આર. નોંધવામાં આવી છે.

૧૨. આ તબક્કે, હવે હું ટ્રાયલ દરમિયાન ફરિયાદપક્ષ દ્વારા તપાસવામાં આવેલા ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓની જુબાનીઓને ધ્યાનમાં લેવા માગું છું.

૧૩. પી.ડબલ્યુ. નં. ૧, ગણેશકુમાર મદનલાલ અગ્રવાલ, જેમને આંક ૧૮ થી તપાસવામાં આવ્યા છે, તેઓ હાલના કેસમાં ફરિયાદી છે. આ સાક્ષીએ આરોપીઓ ત્યાં કેવી રીતે આવ્યા અને તેમના પર ગોળીબાર કર્યો તેની સમગ્ર ઘટનાનું વિગતવાર વર્ણન કર્યું છે. આ સાક્ષીએ જણાવ્યું હતું કે મોટરસાઈકલ પર બે વ્યક્તિઓ ત્યાં આવ્યા હતા, જેમાંથી એકની ઉંમર આશરે ૩૦-૩૫ વર્ષની હતી, જ્યારે બીજાની ઉંમર આશરે ૩૦ વર્ષની હતી અને ગોળીબારનો અવાજ સાંભળીને, આસપાસના વિસ્તારના લોકો ત્યાં એકઠા થઈ ગયા હતા અને, તેથી, આરોપીઓ બનાવના સ્થળેથી ભાગી ગયા હતા અને, ત્યારબાદ, ફરિયાદીને સારવાર અર્થે હોસ્પિટલ લઈ જવામાં આવ્યા હતા. આ સાક્ષીએ ડિપોઝ કર્યું છે કે આવા હુમલા પાછળનું કારણ રાજકીય રીતે પ્રેરિત હતું. આ સાક્ષીએ ડિપોઝ કર્યું કે ટેસ્ટ આઈડેન્ટિફિકેશન પેરેડમાં, આરોપી, મોહમ્મદ જુનેદ મુદ્દાને તેમના દ્વારા ઓળખી કાઢવામાં આવ્યો હતો. આ સાક્ષીએ, જો કે, ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી અને તાજપોષ જાહેર કરવામાં આવ્યા છે.

૧૪. પી.ડબલ્યુ. નં. ૨ એટલે કે જિનેશકુમાર અંબાલાલ પટેલ, આંક ૨૩, પી.ડબલ્યુ. નં. ૩ એટલે કે અશોકભાઈ પ્રિયવદન, આંક ૩૩, પી.ડબલ્યુ. નં. ૭ એટલે કે અચ્યુબ મહમ્મદ પઠાણ, આંક ૩૮, પી.ડબલ્યુ. નં. ૮ એટલે કે નટવરભાઈ છત્રસિંહ, આંક ૪૦, પી.ડબલ્યુ. નં. ૧૩ એટલે કે સુરેશભાઈ બાબુભાઈ વસાવા, આંક ૫૬, પી.ડબલ્યુ. નં. ૧૬ એટલે કે રાજુભાઈ રમણભાઈ કાયસ્થ, આંક ૬૦, પી.ડબલ્યુ. નં. ૧૭ એટલે કે મોહનસિંગ નારાયણસિંગ, આંક ૬૧ અને પી.ડબલ્યુ. નં. ૧૮ એટલે કે રાજેશકુમાર નાગજીભાઈ સુરતી, આંક ૬૨ પંચ સાક્ષીઓ છે, જેમણે ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી અને તાજપોષ સાક્ષીઓ જાહેર કરવામાં આવ્યા છે.

૧૫. પી.ડબલ્યુ. નં. ૪ એટલે કે દિનેશકુમાર મદનલાલ અગ્રવાલને આંક ૩૫ થી તપાસવામાં આવ્યા છે. પી.ડબલ્યુ. નં. ૫ એટલે કે બશીર ઉસ્માન મન્સૂરીને આંક ૩૬ થી તપાસવામાં આવ્યા છે. પી.ડબલ્યુ. નં. ૬ એટલે કે પ્રકાશ રેવાદાસને આંક ૩૭ થી તપાસવામાં આવ્યા છે. આ તમામ સાક્ષીઓ બનાવ બન્યા પછી બનાવના સ્થળે પહોંચ્યા હતા પરંતુ તેમની જુબાનીમાંથી રેકૉર્ડ પર કશું આવ્યું નથી. આ સાક્ષીઓની ઉલટતપાસ કરવામાં આવી છે પરંતુ કશું વિપરીત રેકૉર્ડ પર આવ્યું નથી.

૧૬. પી.ડબલ્યુ. નં. ૯ એટલે કે ડૉ. નટવરલાલ ચૂનીલાલ ચૌહાણ, જેમને આંક ૪૩ થી તપાસવામાં આવ્યા છે, તેઓ ડૉક્ટર છે, જેમણે ઇજાગ્રસ્ત ભોગ બનનારને પ્રાથમિક સારવાર આપી હતી. આ સાક્ષીએ ડિપોઝ કર્યું કે બનાવના દિવસે, તેઓ શિવમ સરજીકલ હોસ્પિટલ ખાતે પોતાની ફરજ બજાવી રહ્યા હતા અને ઇજાગ્રસ્ત ભોગ બનનારને તેમની સમક્ષ લાવવામાં આવ્યા હતા અને પ્રાથમિક સારવાર આપ્યા પછી, તેમને મહાવીર હોસ્પિટલ, સુરત ખાતે રિફર કરવામાં આવ્યા હતા. આ સાક્ષીની સામાવાળા દ્વારા ઉલટતપાસ કરવામાં આવી હતી પરંતુ આરોપી વિરુદ્ધ કશું વિપરીત રેકૉર્ડ પર આવ્યું નથી.

૧૭. પી.ડબલ્યુ. નં. ૧૧ એટલે કે નલિનકુમાર દાસીર્યાભાઈ ગામીત, જેમને આંક ૪૬ થી તપાસવામાં આવ્યા છે તેઓ એક્ઝિક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટ છે, જેમણે ટી.આઈ. પેરેડ યોજી હતી. આ સાક્ષીએ ડિપોઝ કર્યું કે સંબંધિત સમયે, તેમણે યોગ્ય પ્રક્રિયાનું પાલન કર્યા પછી પંચ સાક્ષીઓની હાજરીમાં ટી.આઈ. પેરેડ હાથ ધરી હતી. આ સાક્ષીએ ડિપોઝ કર્યું કે ફરિયાદીએ માત્ર એક જ આરોપીને ઓળખી કાઢ્યો હતો. ઉપરોક્ત હકીકતો સિવાય, આ સાક્ષીના પુરાવામાંથી કશું ગુનાહિત સાહિત્ય મળ્યું ન હતું.

૧૮. પી.ડબલ્યુ. નં. ૧૨ એટલે કે આશિત જિતેન્દ્રરાય દેસાઈ, જેમને આંક ૫૩ થી તપાસવામાં આવ્યા છે, તેઓ મહાવીર હોસ્પિટલ ખાતે મેડિકલ ઓફિસર

તરીકે પોતાની ફરજ બજાવી રહ્યા હતા. આ સાક્ષીએ ડિપોઝ કર્યું કે તારીખ ૦૨.૦૫.૨૦૦૨ ના રોજ, ઇજાગ્રસ્ત સાક્ષી, ગણેશભાઈને તેમની સમક્ષ લાવવામાં આવ્યા હતા અને તેમની તપાસ વખતે, સદર ઇજાગ્રસ્તે એવી હિસ્ટ્રી આપી હતી કે કોઈ અજ્ઞાત વ્યક્તિએ તેમના પર ગોળીબાર કર્યો હતો. આ સાક્ષીએ પોતાની જુબાનીમાં તેમને થયેલી ઇજાઓનું વર્ણન કર્યું છે અને એવું પણ જણાવ્યું છે કે તારીખ ૦૭.૦૫.૨૦૦૨ ના રોજ, સદર ઇજાગ્રસ્તને હોસ્પિટલમાંથી રજા આપવામાં આવી હતી. જો કે તેમની ઉલટતપાસ દરમિયાન, કશું ફળદાયી રેકૉર્ડ પર આવ્યું નથી.

૧૯. પી.ડબલ્યુ. નં. ૨૩ એટલે કે સોમાભાઈ નાથાભાઈ તાવિયાડને આંક ૭૧ થી તપાસવામાં આવ્યા છે. આ સાક્ષી અઠવાલાઈન્સ પોલીસ સ્ટેશન ખાતે પોતાની ફરજ બજાવી રહ્યા હતા અને બનાવના દિવસે એટલે કે તારીખ ૦૨.૦૫.૨૦૦૩ ના રોજ, તેમને મહાવીર હોસ્પિટલમાંથી યાદી મળી હતી અને, તેથી, તેઓ ત્યાં પહોંચ્યા હતા અને ફરિયાદ નોંધી હતી અને, ત્યારબાદ, તેમનું મરણોન્મુખ નિવેદન નોંધવા માટે એક્ઝિક્યુટિવ મેજિસ્ટ્રેટને યાદી મોકલી હતી અને, ત્યારબાદ, અંકલેશ્વર સીટી પોલીસ સ્ટેશનના પોલીસ અધિકારી દ્વારા વધુ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી. તેમની જુબાનીમાંથી, કશું ફળદાયી રેકૉર્ડ પર આવ્યું નથી.

૨૦. પી.ડબલ્યુ. નં. ૨૪ એટલે કે રમેશભાઈ દલાભાઈ પટેલને આંક ૭૪ થી તપાસવામાં આવ્યા છે. આ સાક્ષીએ સંબંધિત સમયે પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર તરીકે ફરજ બજાવી હતી અને માહિતી મળતાં, તેમણે પંચનામું કરવા, ઇજાગ્રસ્ત સાક્ષીઓ સહિતના સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધવા વગેરે સહિતની તપાસ હાથ ધરી હતી. તેમની જુબાનીમાંથી, કશું ફળદાયી રેકૉર્ડ પર આવ્યું નથી.

૨૧. પી.ડબલ્યુ. નં. ૨૫ એટલે કે વિઠ્ઠલભાઈ નાજીયાભાઈ રાઠવાને આંક ૭૮ થી તપાસવામાં આવ્યા છે. આ સાક્ષી અઠવાલાઈન્સ પોલીસ સ્ટેશનના પી.એસ.આઈ. તરીકે પોતાની ફરજ બજાવી રહ્યા હતા. આ સાક્ષીએ ડિપોઝ કર્યું કે આરોપી, ફારુકતઘોઈની પૂછપરછ દરમિયાન, તેણે ખુલાસો કર્યો હતો કે તેમણે ગણેશ અગ્રવાલ પર ગોળીબાર કર્યો હતો અને તે જુનેદની મોટરસાઈકલ ચલાવી રહ્યો હતો. ઉપરોક્ત સિવાય, કશું ફળદાયી રેકૉર્ડ પર આવ્યું નથી.

૨૨. પી.ડબલ્યુ. નં. ૨૬ એટલે કે તખ્તસિંગ પ્રતાપસિંગ પરમારને આંક ૮૧ થી તપાસવામાં આવ્યા છે. આ સાક્ષી અંકલેશ્વર પોલીસ સ્ટેશન ખાતે પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર તરીકે પોતાની ફરજ બજાવી રહ્યા હતા, જેમને પોલીસ સબ ઇન્સ્પેક્ટર, શ્રી વાઘેલા પાસેથી તપાસ સોંપવામાં આવી હતી. આ સાક્ષીએ ડિપોઝ કર્યું કે તપાસ સોંપાયા પછી, તેમણે તપાસ શરૂ કરી અને નાસતા ફરતા આરોપીઓની ધરપકડ કરવાના પ્રયાસો કર્યા અને, ત્યારબાદ, આરોપીઓની

ધરપકડ કરવામાં આવી અને તપાસના અંતે, સક્ષમ કોર્ટ સમક્ષ ચાર્જશીટ દાખલ કરવામાં આવી. આ સાક્ષીની બચાવપક્ષ દ્વારા ઉલટતપાસ કરવામાં આવી હતી, પરંતુ કશું ગુનાહિત સાહિત્ય મળી આવ્યું ન હતું.

૨૩. પી.ડબલ્યુ. નં. ૨૭ એટલે કે દિનેશકુમાર ભીમજીભાઈ બારવડીયાને આંક ૮૨ થી તપાસવામાં આવ્યા છે. આ સાક્ષી હાલના કેસમાં તપાસ કરનાર અધીકારી હતા. આ સાક્ષીએ ડિપોઝ કર્યું છે કે એફ.આઈ.આર. ની નોંધણી પછી, તેમણે તપાસ હાથ ધરી, સાક્ષીઓના નિવેદનો નોંધ્યા, જરૂરી પંચનામું કર્યું અને આરોપી વ્યક્તિઓની ધરપકડ પણ કરી. આ સાક્ષીની બચાવપક્ષ દ્વારા ઉલટતપાસ કરવામાં આવી હતી પરંતુ કશું વિપરીત રેકૉર્ડ પર આવ્યું નથી.

૨૪. ઉપરોક્ત સાક્ષીઓના પુરાવાની કાળજીપૂર્વક ચકાસણી અને તપાસ કરવા પર, જે જોવા મળે છે તે એ છે કે ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓના પુરાવા ગંભીર ખામીઓથી પીડાય છે અને, તેથી, તેમના પુરાવા વિશ્વસનીય કહી શકાય નહીં. આવી પરિસ્થિતિઓમાં, એવું કહી શકાય નહીં કે ફરિયાદપક્ષ અપીલકર્તાઓ સામે મૂકવામાં આવેલા આક્ષેપો વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરી શક્યું છે, તેથી પુરાવાના એક જ સેટ પર, લર્ન્ડ જજે આરોપી નં. ૨ ની જેમ આરોપીને શંકાનો લાભ આપવો જોઈતો હતો. ઉપરોક્ત પુરાવાઓ પરથી એ પણ મળી આવે છે કે ફરિયાદપક્ષના કથનમાં ગંભીર વિરોધાભાસો, ઓમિશનો અને અસંગતતાઓ છે

જે મહત્વના સાક્ષીઓની જુબાનીના અભાવે વધી ગઈ છે, જેમણે ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી અને તાજપોષ જાહેર કરવામાં આવ્યા છે. આ તબક્કે, હું જાવેદ શૌકત અલી કુરેશી વિ. સ્ટેટ ઓફ ગુજરાત ના કેસમાં આદરણીય સુપ્રિમ કોર્ટના નિર્ણય પર વિશ્વાસ મૂકવા માગું છું, જે (૨૦૨૩) ૯ એસ.સી.સી. ૧૬૪ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, જેમાં આદરણીય સુપ્રિમ કોર્ટે ઠેરવ્યું છે કે જ્યારે બે આરોપીઓ સામે પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષીઓના સમાન અથવા અભિન્ન પુરાવા હોય અને તેમને સમાન અથવા સરખી ભૂમિકા આરોપિત કરવામાં આવી હોય, ત્યારે કોર્ટ એક આરોપીને દોષિત ઠેરવી શકે નહીં અને બીજાને નિર્દોષ છોડી શકે નહીં. આદરણીય સુપ્રિમ કોર્ટે ઉપરોક્ત નિર્ણયમાં ફકરા નં. ૧૫ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે,

“૧૫. જ્યારે બે આરોપીઓ સામે પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષીઓના સમાન અથવા અભિન્ન પુરાવા હોય અને તેમને સમાન અથવા સરખી ભૂમિકા આરોપિત કરવામાં આવી હોય, ત્યારે કોર્ટ એક આરોપીને દોષિત ઠેરવી શકે નહીં અને બીજાને નિર્દોષ છોડી શકે નહીં. આવા કેસમાં, બંને આરોપીઓના કેસો સમાનતાના સિદ્ધાંત દ્વારા શાસિત થશે. આ સિદ્ધાંતનો અર્થ એ છે કે ફોજદારી કોર્ટે સમાન કેસોનો નિર્ણય સમાન રીતે કરવો જોઈએ, અને આવા કેસોમાં, કોર્ટ બે આરોપીઓ વચ્ચે ભેદભાવ કરી શકે નહીં, જે ભેદભાવ સમાન બનશે.”

૨૫. ઉપરોક્ત નિર્ણય આદરણીય સુપ્રિમ કોર્ટ દ્વારા રામ સિંહ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો છે, જેના પર અપીલકર્તા નં. ૧ તરફે લર્ડ વકીલ શ્રી ચિરાગ પટેલ દ્વારા વિશ્વાસ મૂકવામાં આવ્યો છે અને ફકરા નં. ૩૮ માં નીચે મુજબ અવલોકન કરવામાં આવ્યું છે,

“૩૮. આમ, રેકૉર્ડ પરના પુરાવાના કાળજીપૂર્વકના વિશ્લેષણ પર, અમારો એવો અભિપ્રાય છે કે અપીલકર્તાને શંકાનો લાભ આપવો જોઈએ કારણ કે અમારા મતે, ફરિયાદપક્ષ તમામ વાજબી શંકાથી પર તેનો વાંક સાબિત કરી શક્યું નથી. આરોપી જે ગુનો કરવા માટે આરોપી છે તેમાં તેની સંડોવણી વિશેની કોઈપણ લંબાયેલી શંકા, કોર્ટના મન પર વજનદાર હોવી જોઈએ અને આવી સ્થિતિમાં, શંકાનો લાભ આરોપીને આપવો જ જોઈએ. આ ત્યારે વધુ બને છે જ્યારે સહ-આરોપીને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા પુરાવાના એક જ સેટ પર નિર્દોષ છોડી મુકવામાં આવે.”

૨૬. આ તબક્કે, એ નોંધવું જરૂરી છે કે હાલના કેસમાં, માત્ર ફરિયાદી જ બનાવના પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષી છે, જેમણે એફ.આઈ.આર. નોંધાવી છે. જો કે, એ નોંધવું જરૂરી છે કે રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ સાહિત્ય અને પુરાવાઓ પરથી,

જેમાં ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓની મૌખિક જુબાનીનો સમાવેશ થાય છે, તે મળી આવે છે કે ફરિયાદી આરોપી વ્યક્તિઓને ખૂબ સારી રીતે ઓળખે છે કારણ કે તેઓ અત્યંત નજીકના વિસ્તારમાં રહેતા બે હરીફ રાષ્ટ્રીય પક્ષોનું અલગ રાજકીય પૃષ્ઠભૂમિ ધરાવે છે અને વ્યાપારી સંબંધો પણ ધરાવે છે પરંતુ સદર હકીકત હોવા છતાં, એફ.આઇ.આર. ની નોંધણી વખતે, ફરિયાદીએ આરોપીના નામનો ખુલાસો કર્યો ન હતો અને તે પહેલીવાર હતું જ્યારે ટી.આઇ. પેરેડ યોજાઈ હતી, ફરિયાદીએ આરોપીને ઓળખી કાઢ્યો હતો, જે બધાના મનમાં શંકા પેદા કરે છે. એ નોંધવું જરૂરી છે કે આરોપીની ટી.આઇ. પેરેડ યોજવામાં નિષ્ફળતા તમામ કેસોમાં ઘાતક નથી અને જો આરોપી ફરિયાદપક્ષના સાક્ષીઓને છેલ્લા ઘણા વર્ષોથી ઓળખતો હોય, તો તેવા સંજોગોમાં તેને ઓળખ માટે ઊભો રાખવો એ સમયનો બગાડ ગણાશે. સ્વીકાર્યપણે હાલના કેસની હકીકતોમાં, આરોપી ફરિયાદીને સારી રીતે ઓળખે છે, જે મૌખિક તેમજ દસ્તાવેજી પુરાવાઓથી સમર્થિત છે. તે સિવાય, ફરિયાદી હાલના કેસમાં મુખ્ય સાક્ષી છે અને અન્ય સાક્ષીઓ સાંભળેલી વાતના સાક્ષીઓ છે પરંતુ ઉપર જણાવ્યા મુજબ, ફરિયાદીએ ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી અને તાજપોષ થઈ ગયા છે. એટલું જ નહીં, તપાસ અધિકારી દ્વારા તપાસ દરમિયાન નોંધવામાં આવેલી તેમની ફરિયાદ અને નિવેદન સાથે તેમની જુબાનીની કાળજીપૂર્વક ચકાસણી અને તપાસ કરવા પર, ગંભીર વિરોધાભાસો અને ઓમિશનો છે.

હું સુરેશ ચિપ્પપ્પા શેટ્ટી (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં આદરણીય સુપ્રિમ કોર્ટના નિર્ણય પર પણ વિશ્વાસ મૂકવા માગું છું, જેના પર લર્નડ વકીલ શ્રી ચિરાગ પંચાલ દ્વારા વિશ્વાસ મૂકવામાં આવ્યો છે, જેમાં આદરણીય સુપ્રિમ કોર્ટે નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે,

"૧૪. સ્ટેટ ઓફ ઉત્તર પ્રદેશ વિ. કૃષ્ણા ગોપાલ, (૧૯૮૮) ૪ એસ.સી.સી. ૩૦૨ માં, કોર્ટે ઠેરવ્યું:

"૨૫. એક વ્યક્તિને, નિઃશંકપણે, એવા ગુના માટે દોષિત ન ઠેરવવાનો ગૃહન અધિકાર છે જે વાજબી શંકાથી પર પુરાવાના એવિડન્શિયલ સ્ટાન્ડર્ડ દ્વારા પ્રસ્થાપિત થયો નથી. જો કે આ ધોરણ ઉચ્ચ ધોરણ છે, તેમ છતાં, કોઈ સંપૂર્ણ ધોરણ નથી. સંભાવનાની કઈ ડિગ્રી "પુરાવા" સમાન છે તે દરેક કેસ માટે વિશિષ્ટ ક્વાયત છે. પુરાવાની પરસ્પર નિર્ભરતા અને પુરાવાના એક ટુકડાની બીજા દ્વારા પુષ્ટિનો ઉદ્દેશ કરતા એક વિદ્વાન લેખક કહે છે [જુઓ: "ધ મેથેમેટિક્સ ઓફ પ્રૂફ-II": ગ્લેનવિલે વિલિયમ્સ: ક્રિમિનલ લો રિવ્યુ, ૧૯૭૯, સ્પીટ અને મેક્સવેલ દ્વારા, પૃષ્ઠ ૩૪૦ (૩૪૨)]:

"જો પુરાવાના અલગ-અલગ ટુકડાઓ નિર્ભર હોય તો સાદો ગુણાકારનો નિયમ લાગુ પડતો નથી. બે બનાવો ત્યારે નિર્ભર હોય છે જ્યારે તેઓ એકસાથે બનવાનું વલણ ધરાવે છે, અને આવા બનાવોના પુરાવા પણ નિર્ભર હોવાનું કહી શકાય. ફોજદારી કેસમાં, પ્રતિવાદીએ નિર્દિષ્ટ મનની સ્થિતિ સાથે પ્રતિબંધિત કૃત્ય કર્યું છે તે પ્રસ્થાપિત કરવા માટે નિર્દેશિત પુરાવાના વિવિધ ટુકડાઓ સામાન્ય રીતે નિર્ભર હોય છે. એક જ્યુરર કથિત કબૂલાત પર વિશ્વાસ કરવો કે નહીં તે અંગે શંકા અનુભવી શકે છે, અને પ્રતિવાદી ન્યાયથી ભાગી ગયો હતો તે હકીકત પરથી વાંકનો નિષ્કર્ષ કાઢવો કે નહીં તે અંગે શંકા અનુભવી શકે છે. પરંતુ કારણ કે તે સામાન્ય રીતે નિર્દોષ લોકો કરતા દોષિત લોકો હોય છે જેઓ કબૂલાત કરે છે, અને નિર્દોષ લોકો કરતા દોષિત લોકો હોય છે જેઓ ભાગી જાય છે, તેથી બે શંકાઓને એકસાથે ગુણાકાર કરવાની નથી. પુરાવાનો એક ટુકડો બીજાની પુષ્ટિ કરી શકે છે."

શંકાઓને વાજબી કહેવામાં આવશે જો તેઓ અમૂર્ત અટકળોના રસથી મુક્ત હોય. કાયદો સત્ય સિવાય અન્ય કોઈ પ્રિય પાત્ર પરવડી શકે નહીં. વાજબી શંકા રચવા માટે, તે વાસ્તવિક અને મુક્ત હોવી જોઈએ અતિ-ભાવનાત્મક પ્રતિભાવ. કેસના પુરાવાથી અથવા તેના

અભાવથી ઉદ્ભવતા આરોપી વ્યક્તિના વાંક વિશે શંકાઓ વાસ્તવિક અને નોંધપાત્ર શંકાઓ હોવી જોઈએ, જે કેવળ અસ્પષ્ટ આશંકાઓથી વિપરીત છે. વાજબી શંકા એ કાલ્પનિક, નગણ્ય કે કેવળ શક્ય શંકા નથી; પરંતુ કારણ અને સામાન્ય બુદ્ધિ પર આધારિત વ્યાજબી શંકા છે. તે કેસના પુરાવામાંથી ઉદ્ભવવી જોઈએ.

૨૬. સંભાવનાના ખ્યાલો, અને તેની ડિગ્રીઓ, ચોક્કસપણે ગણિતીય રીતે ગણતરી કરવા માટે એકમોના સંદર્ભમાં વ્યક્ત કરી શકાતી નથી કે આવા કેટલા એકમો વાજબી શંકાથી પર પુરાવા બનાવે છે. સંભાવનાની ડિગ્રીઓ અને પુરાવાના જથ્થાના મૂલ્યાંકનમાં એક અસ્પષ્ટ વિષયાસક્ત તત્વ રહેતું છે. ફોરેન્સિક સંભાવના, અંતિમ વિશ્લેષણમાં, મજબૂત સામાન્ય બુદ્ધિ પર અને, આખરે, જજના તાલીમબદ્ધ અંતઃપ્રેરણા પર આધારિત હોવી જોઈએ. ફોજદારી પ્રક્રિયા દ્વારા આરોપી વ્યક્તિઓને આપવામાં આવતું રક્ષણ નાશ પામવું જોઈએ નહીં, તે જ સમયે, નગણ્ય બાબતોનું અજાણતા કાયદેસરીકરણ ફોજદારી ન્યાયના વહીવટની મશકરી બનાવશે." (ભારપૂર્વક ઉમેરેલ)

૧૫. કૃષ્ણા ગોપાલ (ઉપરોક્ત) નો સિદ્ધાંત સ્ટેટ ઓફ મધ્ય પ્રદેશ વિ. ધરકોલે, (૨૦૦૪) ૧૩ એસ.સી.સી. ૩૦૮ માં પુનરાવર્તિત કરવામાં આવ્યો હતો. ઉપરોક્ત એરણ પર, ફરિયાદપક્ષની વાર્તા વાદગ્રસ્ત દોષસિદ્ધિઓને ટકાવી રાખવા માટે આત્મવિશ્વાસ પ્રેરિત કરતી નથી.

૧૬. જ્યાં સુધી ફિરોઝુદ્દીન બશીરુદ્દીન (ઉપરોક્ત) ના ચુકાદા પર રાજ્યના લર્ડ વકીલ દ્વારા મુકવામાં આવેલા વિશ્વાસનો સંબંધ છે, આ કોર્ટ માત્ર એવું અવલોકન કરશે કે તે એક અલગ હકીકતલક્ષી સિનારીઓને સમાવતો હતો તે કેસમાં મૃતકના મૃત્યુ માટે જવાબદાર મુખ્ય વ્યક્તિઓને દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા. જો કે, હાલના કેસમાં, ફરિયાદપક્ષની વાર્તાના મુખ્ય ષડયંત્રકારો નિર્દોષ છૂટી ગયા છે. સદર કેસ અને હાલના કેસની પાયાની હકીકતોમાં આ એક તીવ્ર તફાવત છે. પરંતુ ફિરોઝુદ્દીન બશીરુદ્દીન (ઉપરોક્ત) હાલના કેસને લાગુ પડશે નહીં તેવું સુરક્ષિત રીતે તારણ કાઢવા માટે આ પૂરતું છે. તાજેતરમાં, સંજય દુબે વિ. સ્ટેટ ઓફ મધ્ય પ્રદેશ, ૨૦૨૩ આઈ.એન.એસ.સી. ૫૧૯; ૨૦૨૩ એસ.સી.સી. ઓનલાઈન એસ.સી. ૬૧૦ માં આ કોર્ટે તે સ્થિતિ પુનઃસ્થાપિત કરી છે જે હવે રેસ ઇન્ટેગ્રા નથી:

“૧૮. ... તે ખૂબ જ સ્થાપિત છે કે ચુકાદાઓને ચુકિલડના પ્રમેય તરીકે વાંચવાના નથી; તેમને કાયદા તરીકે અર્થઘટન કરવાના નથી,

અને; વિશિષ્ટ કેસો કેવળ તેઓ વાસ્તવમાં જે નક્કી કરે છે તેના માટે જ સત્તાધિકારી છે. અમે સંબંધિત ફકરાઓને પુનઃઉત્પાદિત કરવામાં શબ્દાળુ બનવા માગતા નથી પરંતુ આ મુદ્દા પર કેટલાક સત્તાધિકારીઓ સૂચવવાનું યોગ્ય માનીએ છીએ – શ્રીનિવાસ જનરલ ટ્રેડર્સ વિ. સ્ટેટ ઓફ આંધ્ર પ્રદેશ, (૧૯૮૩) જ એસ.સી.સી. ૩૫૩ અને મેસર્સ અમર નાથ ઓમ પ્રકાશ વિ. સ્ટેટ ઓફ પંજાબ, (૧૯૮૫) ૧ એસ.સી.સી. ૩૪૫ – જે પુનરાવર્તિત કરવામાં આવ્યા છે, અન્ય બાબતોની સાથે, બી.જી.એસ. એસ.જી.એસ. સોમા જે.વી. વિ. એન.એચ.પી.સી. લિમિટેડ, (૨૦૨૦) જ એસ.સી.સી. ૨૩૪, અને ચિન્ટેલ્સ ઇન્ડિયા લિમિટેડ વિ. ભાયાના બિલ્ડર્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ, (૨૦૨૧) જ એસ.સી.સી. ૬૦૨ માં.

૧૭. હકીકતો અને લાગુ કાયદાની તપાસ કરવા સહિતની બાબત પર વિસ્તારપૂર્વક વિચારણા કર્યા પછી, અમે સ્પષ્ટ અભિપ્રાય ધરાવીએ છીએ કે રેકૉર્ડ પર પૂરતું સાહિત્ય ઉપલબ્ધ છે, જે ટ્રાયલ દરમિયાન બહાર આવ્યું છે જે ગુનામાં અપીલકર્તાઓની સંડોવણી અંગે વાજબી શંકા ઊભી કરે છે. અપીલકર્તાઓ પી.ડબલ્યુ. ૧, પી.ડબલ્યુ. ૨ અને પી.ડબલ્યુ. ૭ ની જુબાનીઓમાં છિદ્રો પાડવામાં સફળ રહ્યા છે. અમારું નિષ્કર્ષ માત્ર મજબૂત થાય છે કારણ કે એ૧ અને એ૭ ને નિર્દોષ છોડી મુકવામાં આવ્યા છે અને આમ, સદર

મુખ્ય ષડયંત્રકારો સિવાયનો ષડયંત્રનો કોણ, જેઓ ફરિયાદપક્ષ મુજબ માસ્ટરમાઈન્ડ છે, તે વાજબી શંકાથી પર સાબિત થયો છે તેમ કહી શકાય નહીં. તદુપરાંત, ષડયંત્ર અંગે કોઈ વૈકલ્પિક સિદ્ધાંત સૂચવવામાં પણ આવ્યો નથી, સાબિત તો દૂરની વાત છે, ફરિયાદપક્ષ દ્વારા. અવિવાદિત રીતે, દુર્ભાગી તારીખે કારમાં ચાર વ્યક્તિઓ હતા (૧) મૃતક; (૨) પી.ડબલ્યુ. ૧; (૩) હુમલાખોર/શૂટર, જે નાસતો ફરે છે, અને (૪) એડ. સ્વીકારેલી સ્થિતિના પૃષ્ઠભૂમિમાં કે અપીલકર્તાઓ તે સ્થળે હાજર ન હતા જ્યાં ગુનો થયો હતો એટલે કે, કારમાં કે ગુનો કરવામાં તેમને કોઈ પ્રત્યક્ષ/ચોક્કસ ભૂમિકા આરોપિત કરવામાં આવી ન હતી, તેમની દોષસિદ્ધિ ટકાવી શકાય નહીં.

૧૮. એક ઊંડા અને મૂળભૂત સ્તરે, જ્યારે આ કોર્ટ એક એવી પરિસ્થિતિનો સામનો કરે છે જ્યાં તેણે વિચારવું પડે કે ફરિયાદપક્ષ કે બચાવપક્ષ સાથે નમવું, ફરિયાદપક્ષ દ્વારા મૂકવામાં આવેલા સંસ્કરણ અંગે વાજબી શંકાના મુખમાં, આ કોર્ટ, કોર્સ તરીકે અને પસંદગી તરીકે, ન્યાયિક વિવેકબુદ્ધિ સાથે સુસંગત રહીને, બચાવપક્ષની તરફેણમાં નમશે. અમે એ મુખ્ય સિદ્ધાંત ધ્યાનમાં રાખ્યો છે કે જીવન અને સ્વતંત્રતા એ એવી બાબતો નથી કે જેની સાથે રમત કરી શકાય, અને દોષસિદ્ધિ માત્ર વાજબી શંકાના અભાવે જ ટકાવી શકાય. આરોપીની તરફેણમાં નિર્દોષતાની ધારણા અને ફરિયાદપક્ષ પર તેનો કેસ વાજબી શંકાથી પર સાબિત કરવાનો આગ્રહ એ ખાલી ઔપચારિકતાઓ નથી. બદલે, તેમનું મૂળ

ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૧ અને ૧૪ માં શોધી શકાય છે. અલબત્ત, ચોક્કસ ગુનાઓ માટે, કાયદો આરોપી પર તેની નિર્દોષતા સાબિત કરવાનો વિપરીત બોજ મૂકવા માગે છે, પરંતુ તે અન્ય ફોજદારી ગુનાઓ માટે ગુનો સાબિત ન થાય ત્યાં સુધી નિર્દોષ નિયમને પ્રતિકૂળ રીતે અસર કરતું નથી.

૧૯. કોફિન વિ. યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ, ૧૫૬ યુ.એસ. ૪૩૨ (૧૮૯૫) માં, યુનાઇટેડ સ્ટેટ્સ સુપ્રીમ કોર્ટે ઠેરવ્યું:

“આરોપીની તરફેણમાં નિર્દોષતાની ધારણા છે તે સિદ્ધાંત એ અસંદિગ્ધ કાયદો, સ્વયંસિદ્ધ અને પ્રાથમિક છે, અને તેની અમલબજવણી આપણા ફોજદારી કાયદાના વહીવટના પાયામાં રહેલી છે.”

૨૦. અમે ઉપરોક્ત નિવેદન સાથે કોઈ વિવાદ જોતા નથી કારણ કે તે અમારી ફોજદારી ન્યાય વ્યવસ્થાને પૂરેપૂરું લાગુ પડે છે. નરેન્દ્ર સિંહ વિ. સ્ટેટ ઓફ મધ્ય પ્રદેશ, (૨૦૦૪) ૧૦ એસ.સી.સી. ૬૯૯ માં ચુકાદા મુજબ નિર્દોષતાની ધારણા એ માનવ અધિકાર પણ છે. રણજીતસિંગ બ્રહ્મજીતસિંગ શર્મા વિ. સ્ટેટ ઓફ મહારાષ્ટ્ર, (૨૦૦૫) ૫ એસ.સી.સી. ૨૯૪ માં, આ કોર્ટની ૩-૪જોની બેન્ચે, ફક્ત ૩૫ માં, અભિપ્રાય આપ્યો હતો કે ... વ્યક્તિની સ્વતંત્રતામાં સામાન્ય

રીતે હસ્તક્ષેપ કરવો જોઈએ નહીં જો કે તે માટે સબળ કારણો અસ્તિત્વમાં ન હોય.”

૨૮. મોહમ્મદ અબ્દુલ હફીઝ (ઉપરોક્ત) ના કેસના નિર્ણયમાં આદરણીય સુપ્રિમ કોર્ટે, જેના પર અપીલકર્તા નં. ૧ તરફે લર્ડ વકીલ શ્રી ચિરાગ પટેલ દ્વારા વિશ્વાસ મૂકવામાં આવ્યો છે, તેમણે કબોલાતી નિવેદનના પાસા પર વિચારણા કરી છે અને ફકરા નં. ૫ માં નીચે મુજબ અવલોકન કર્યું છે,

૫. જો કબોલાતી સ્વરૂપના પુરાવા ઇન્ડિયન એવિડન્સ એક્ટની કલમ ૨૭ હેઠળ ગ્રાહ્ય હોય, તો તપાસ કરનાર અધીકારી માટે કોણે માહિતી આપી તે જણાવવું અને નોંધવું ફરજિયાત છે; જ્યારે તે એક કરતાં વધુ આરોપીઓ સાથે કામ કરી રહ્યો હોય, ત્યારે તેના દ્વારા કયા શબ્દો વાપરવામાં આવ્યા હતા જેથી મળેલી માહિતીના અનુસંધાનમાં રિકવરી માહિતી આપનાર વ્યક્તિ સાથે જોડી શકાય જેથી તે વ્યક્તિ સામે ગુનાહિત પુરાવા પૂરા પાડી શકાય.”

૨૯. હાલના કેસ પર પાછા ફરતાં, તે મળી આવે છે કે ફરિયાદપક્ષનો કેસ, પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષીઓની ગેરહાજરીમાં, સંજોગોવશાત પુરાવા પર આધારિત છે . અત્રે હાલના કેસમાં, ફરિયાદી પ્રત્યક્ષદર્શી સાક્ષી હોવા છતાં, તેમણે

ફરિયાદપક્ષના કેસને સમર્થન આપ્યું નથી અને તાજપોષ થઈ ગયા છે. વધુમાં હાલના ગુનામાં આરોપીઓની સંડોવણી અન્ય ગુનાની પૂછપરછ દરમિયાન પોલીસ સમક્ષ તેમણે કરેલા કબોલાતી નિવેદનના આધારે છે. ઇન્ડિયન એવિડન્સ એક્ટ, ૧૮૭૨ ની કલમ ૨૫ મુજબ, પોલીસ અધિકારી સમક્ષ કરવામાં આવેલી કબૂલાત પ્રતિબંધિત છે અને પુરાવામાં ગ્રાહ્ય રાખી શકાય નહીં. એવિડન્સ એક્ટની કલમ ૨૬ જોગવાઈ કરે છે કે પોલીસ અધિકારીની કસ્ટડીમાં હોય તે દરમિયાન કોઈપણ વ્યક્તિ દ્વારા કરવામાં આવેલી કોઈ પણ કબૂલાત આવી વ્યક્તિ સામે સાબિત થશે નહીં, જો કે તે મેજિસ્ટ્રેટની પ્રત્યક્ષ હાજરીમાં કરવામાં આવી ન હોય. એવિડન્સ એક્ટની કલમ ૨૭ એ એવિડન્સ એક્ટની કલમ ૨૫ અને ૨૬ નો અપવાદ છે. તે નિવેદનના તે ભાગને બનાવે છે જે ગુનાના આરોપી વ્યક્તિ પાસેથી મળેલી માહિતીના પરિણામે હકીકતની શોધ તરફ સ્પષ્ટપણે દોરી જાય છે, જે હદ સુધી તે તેના દ્વારા શોધાયેલી હકીકત સાથે સ્પષ્ટપણે સંબંધિત છે, તે આરોપી સામે પુરાવામાં ગ્રાહ્ય છે. આપેલી માહિતીના પરિણામે જે હકીકત શોધાય છે તે પુરાવામાં ગ્રાહ્ય છે. વધુમાં, શોધાયેલી હકીકત ભૌતિક વસ્તુની રિકવરી તરફ દોરી જવી જોઈએ અને માત્ર તે જ માહિતી જે તે શોધ સાથે સ્પષ્ટપણે સંબંધિત છે તે સાબિત કરી શકાય છે. એવિડન્સ એક્ટની કલમ ૨૭ એ હકીકતમાં આપેલી માહિતીના પરિણામે ખરેખર શોધાયેલી હકીકતના અનુગામી બનાવો દ્વારા પુષ્ટિના સિદ્ધાંત પર આધારિત છે, જેના પરિણામે ભૌતિક વસ્તુની રિકવરી થાય છે. શોધી કાઢવામાં આવેલી હકીકતો

અને રિકવરી એ એક ખાતરી છે કે ગુનાના આરોપી વ્યક્તિ દ્વારા આપવામાં આવેલી માહિતી પર વિશ્વાસ મૂકી શકાય છે. તે સ્વીકાર્ય હકીકત છે કે કબોલાતી નિવેદન આપતી વખતે, આરોપીઓ સ્વીકાર્યપણે પોલીસ કસ્ટડીમાં હતા અને રેકૉર્ડ પર પુરાવાનો એક પણ કણ નથી જે આરોપીને ગુનો કરવા સાથે જોડી શકે. આમ લર્ડ જજ સમક્ષ ફરિયાદપક્ષ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલા પુરાવાનું એકંદરે મૂલ્યાંકન કરતા અને કથિત ગુનાઓ માટેના ઘટકોની સાબિતી સંબંધિત કાયદાની સ્પષ્ટતાના સંદર્ભમાં, હું અચકાયા વિનાના અભિપ્રાયનો છું કે ફરિયાદપક્ષ તમામ વાજબી શંકાઓથી પર આરોપી સામે મૂકવામાં આવેલા આરોપો સાબિત કરવામાં તદ્દન નિષ્ફળ ગયું છે. લર્ડ જજ સાચા પરિપ્રેક્ષ્યમાં હકીકતલક્ષી અને કાયદાકીય પાસાનું વિશ્લેષણ કરવામાં નિષ્ફળ ગયા છે અને પરિણામે લર્ડ જજ દ્વારા નોંધાયેલ દોષસિદ્ધિ અને સજામાં હસ્તક્ષેપની જરૂર છે. તેથી કેસની ઉપરોક્ત હકીકતોને ધ્યાનમાં રાખીને, હું એવા અભિપ્રાયનો છું કે લર્ડ જજ, આરોપીને દોષિત ઠેરવવા માટે આ પુરાવાઓને ધ્યાનમાં લેવામાં, ભૂલ કરી બેઠા છે, કારણ કે તે અગ્રાહ્ય છે. તેથી, હાલની અપીલો મંજૂર થવાને પાત્ર છે.

૩૦. પરિણામે, હાલની અપીલો મંજૂર કરવામાં આવે છે. લર્ડ એડિશનલ સેશન્સ જજ અને જોઈન્ટ ડિસ્ટ્રિક્ટ જજ, ફાસ્ટ ટ્રેક કોર્ટ નં. ૬, ભરૂચ દ્વારા સેશન્સ કેસ નં. ૧૩૬/૨૦૦૩ માં પસાર કરાયેલ દોષસિદ્ધિનો વાદગ્રસ્ત ચુકાદો

અને હુકમ તારીખ ૦૪.૧૧.૨૦૦૪ આથી કાયદેસર અમાન્ય ઠેરવી રદ કરવામાં આવે છે અને અપીલકર્તાઓને શંકાનો લાભ આપીને તેમની સામે મૂકવામાં આવેલા ગુનાઓમાંથી નિર્દોષ છોડી મુકવામાં આવે છે. અપીલકર્તાઓ જામીન પર છે અને, તેથી, તેમના જામીન ખત રદ થાય છે અને જો તેઓ અન્ય કોઈ કેસમાં લોડાયેલ ન હોય તો તેમને તુરંત મુક્ત કરવામાં આવશે. રેકૉર્ડ અને પ્રોસીડિંગ્સ તુરંત સંબંધિત કોર્ટને પરત મોકલવામાં આવે.

સહી / –

(દિવ્યેશ એ. જોષી, ન્યાયમૂર્તિ)

ગૌતમ

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.